

De voorzitter van de Tweede Kamer der
Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Uw brief van	Ons kenmerk	Contactpersoon	Zoetermeer
	PO/LGF/03/25662		12 juni 2003
Onderwerp		Doorkiesnummer	
Wachtlijsten en thuiszitters in het (voortgezet) speciaal onderwijs			

Ook dit jaar heeft de inspectie een onderzoek gedaan naar de omvang van de plaatsingsproblematiek in het (voortgezet) speciaal onderwijs. Met deze brief informeer ik u over en reageer ik op de uitkomsten van dit onderzoek in samenhang met de bij brief van 2 april jongstleden (kenmerk PO LGF/03/13379) toegezonden rapportage van het LCOJ over leerplichtige leerlingen met een licht verstandelijke handicap en gedragsproblemen die (tijdelijk) geen onderwijs volgen. Waar mogelijk wordt ingegaan op de aanbevelingen die door Stichting De Ombudsman zijn gedaan in de notitie 'Thuiszitters in het Onderwijs' van mei 2003. In deze brief informeer ik u ook over de situatie in Den Haag conform mijn toezegging van november 2002.

1. Omvang wachtlijsten en aantallen thuiszitters

De inspectie signaleert dat het aantal leerlingen dat op 16 januari 2003 op een aanmeldings- en onderzoeklijst staat is gedaald. Ook het aantal thuiszittende leerlingen is op 16 januari 2003 ten opzichte van eerdere jaren afgenomen. Op genoemde datum zaten er 177 leerlingen thuis. De plaatsingslijsten daarentegen laten net als het aantal leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs een groei zien van 6%.

In het LCOJ-rapport wordt een aantal van 429 leerlingen met een licht verstandelijke handicap en gedragsproblemen genoemd, die op enig moment in de periode 1 juli 2001 – 16 januari 2002 voor kortere of langere tijd geen onderwijs volgden. Voor de verzameling van de gegevens heeft het LCOJ een groot aantal bronnen benaderd, slechts 54% van de bronnen die het LCOJ heeft benaderd heeft gereageerd. Een deel daarvan heeft gerapporteerd over een beperkt deel van de periode die het onderzoek bestrijkt. De inspectie heeft alleen leerlingen

geïnterpreteerd die op een specifieke datum, namelijk 16-1-2003, thuiszaten en wachtten op plaatsing in het (voortgezet) speciaal onderwijs (V)SO). Het aantal leerlingen dat gedurende een schooljaar voor kortere of langere tijd thuiszit kan daarom hoger liggen dan de eerder genoemde getallen van 177 en 429.

2. Inwerkingtreding LGF

Met de inwerkingtreding van de regeling leerlinggebonden financiering (LGF) per 1-8-2003 wordt een aantal belangrijke verbeteringen aangebracht. Ik verwacht dat de daling van het aantal thuiszittende leerlingen door de maatregelen in het kader van LGF verder zal doorzetten.

Indicatiestelling

De onafhankelijke indicatiestelling voor lgf lost een aantal knelpunten op:

1. Leerlingen zullen in de toekomst beter dan nu op de voor hen juiste school terechtkomen. De criteria die met ingang van 1-8-2003 voor de verschillende schoolsoorten gaan gelden, moeten ertoe bijdragen dat een leerling op een schoolsoort terechtkomt die hem of haar de juiste hulp kan bieden. De scholen van deze schoolsoort zijn verplicht om de leerling te plaatsen.
2. De Commissies voor de Indicatiestelling (Cvi) zorgen voor een efficiënte afhandeling van de indicatie-aanvragen.
3. In de nieuwe wet is geregeld dat een leerling die niet geïndiceerd is voor lgf binnen het WSNS-verband moet worden opgevangen. Samenwerkingsverbanden hebben zorgmiddelen om extra ondersteuning van leerlingen vorm te geven. Voor het VMBO zijn met uitzondering van de theoretische leerweg in tegenstelling tot HAVO/VWO geen toelatingseisen vastgelegd. In beginsel is een leerling met een lichtere problematiek daarom toelaatbaar. Scholen kunnen de middelen uit het regionale zorgbudget en die voor het leerwegondersteunend onderwijs inzetten om die leerlingen onderwijs op maat te geven. Voor het Praktijkonderwijs is een toelaatbaarheidsbeschikking van de Regionale Verwijzings Commissie nodig.
4. De nieuwe wet voorziet in een transparant aanmeldings- en toelatingstraject, waarin voor het (V)SO is vastgelegd welke gegevens voor de indicatiestelling moeten worden aangeleverd. Het REC heeft in de nieuwe wet een taak als het gaat om de ondersteuning van ouders bij de completering van de dossiers. Ook is het REC verantwoordelijk voor het ondersteunen van ouders bij het onderzoek. Als door wachtlijsten in de Jeugdzorg/GGZ een diagnose niet tijdig kan worden uitgevoerd, dient een in het REC bevoegd deskundige het onderzoek te verrichten en de diagnose te stellen.

Een zorgvuldige evaluatie van de criteria is nodig om te voorkomen dat er gaten vallen. Ik heb de Landelijke Commissie Toezicht Indicatiestelling gevraagd de toepassing en gevolgen van de indicatiestelling zorgvuldig te monitoren en te evalueren.

ACTB en onderwijsconsulenten

In de nieuwe wet is voorzien in de instelling van een Adviescommissie Toelating en Begeleiding (ACTB). Die commissie heeft als taak te adviseren over problemen rond plaatsing of besteding van het leerlinggebonden budget.

Onderwijsconsulenten die onder de ACTB ressorteren, kunnen zich ter plekke van de situatie op de hoogte stellen en de commissie adviseren over mogelijke oplossingen. Met de instelling van de ACTB en de inzet van de onderwijsconsulenten wordt voor ouders en scholen duidelijk tot wie men zich kan wenden voor hulp bij plaatsingsproblemen van een voor het (V)SO geïndiceerde leerling.

Ambulante begeleiding

Met de inwerkingtreding van LGF wordt een aantal verbeteringen aangebracht in de ondersteuning van het regulier onderwijs. Voor de reguliere scholen wordt duidelijker tot wie zij zich kunnen wenden voor hulp en wat die hulp inhoudt. Reguliere scholen waar leerlingen met een probleem zijn geplaatst kunnen door de verschillende vormen van begeleiding (ambulante begeleiding, preventieve ambulante begeleiding en terugplaatsingsbegeleiding) goede ondersteuning krijgen om het onderwijs aan die leerlingen vorm te geven. Ook kunnen zij daar terecht voor ondersteuning bij het maken van handelingsplannen voor leerlingen met een rugzak.

3. Samenwerking en afstemming REC's en samenwerkingsverbanden

Regelgeving lost niet alle problemen op. Uit het LCOJ-rapport blijkt namelijk ook dat met name in de uitvoeringspraktijk knelpunten voorkomen. Op het verbeteren van die uitvoeringspraktijk zijn onderstaande interventies gericht.

Samenwerking

Samenwerking en afstemming tussen de instellingen en organisaties zijn van groot belang om een leerling met problemen op de juiste plaats te krijgen. Het ontbreken van die samenwerking leidt in een aantal gevallen tot thuiszitten. Goede voorbeelden zijn ook beschikbaar.

Zoals bijvoorbeeld de gemeente Den Haag. Daar is een 'bovengroep' ingesteld die de plaatsing van kinderen uit de laatste groep van het regulier basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs coördineert. Een van de maatregelen die getroffen is om leerlingen die in de zomervakantie 2002 nog niet waren geplaatst in het voortgezet onderwijs op school te krijgen, is de inrichting van 2 extra groepen LWOO in het regulier voortgezet onderwijs.

Een ander voorbeeld is de regio Tilburg waar het Regionaal Samenwerkingsverband VO en het REC Midden-Brabant in een convenant afspraken maken over samenwerking en afstemming van de zorg voor leerlingen met een problematiek in het grensgebied tussen (V)SO en regulier VO. In de regio Eindhoven blijkt die samenwerking veel minder goed van de grond te komen met

als gevolg dat leerling het risico lopen niet tijdig op een passende school geplaatst te worden. Ook in deze regio wil men tot betere samenwerking komen, vanuit OCW is steun toegezegd aan de ontwikkelingen op dit terrein in de regio Brabant. Ook in Noord-Holland wordt door leerplichtambtenaren, REC's en reguliere scholen de samenwerking en afstemming vormgegeven. Daarbij geven individuele (V)SO-scholen aan maatregelen te hebben getroffen om wachtlijsten te voorkomen.

Ik zal de Wegbereiders lgf vragen meer goede voorbeelden te inventariseren en actief beschikbaar te stellen aan met name die REC's en samenwerkingsverbanden die kampen met lange wachtlijsten en veel thuiszitters. Daarnaast zal ook door WSNS+ veel aandacht geschonken worden aan de knelpunten van individuele leerlingen in het zorgcontinuüm binnen de samenwerkingsverbanden en het leveren van maatwerk ten aanzien van die leerling.

Huisvesting

In het inspectierapport wordt weer de huisvesting als oorzaak van de plaatsingsproblematiek genoemd. De huisvesting van onderwijsvoorzieningen is een verantwoordelijkheid van de gemeenten. Gemeenten ontvangen uit het Gemeentefonds middelen voor de huisvesting van scholen.

De gemeente van vestiging heeft een verantwoordelijkheid als het gaat om de huisvesting van scholen met een regionale functie, maar in de praktijk blijkt dit niet altijd goed te lopen. Scholen zullen gemeenten moeten aanspreken op de zorgplicht die zij voor de huisvesting hebben, zodat in goed overleg een oplossing wordt gevonden.

Leerplicht

Individuele en gezamenlijke verantwoordelijkheden van gemeenten, samenwerkingsverbanden, scholen, REC's en zorginstellingen zijn belangrijk als het gaat om het invullen en handhaven van de leerplicht. Het is belangrijk dat die instellingen die verantwoordelijkheid ook nemen. Ik ga daarom met de verantwoordelijke instanties afspraken maken over hun inzet en bijdragen aan het proces om het probleem van thuiszittende leerlingen op te lossen.

1. (Landelijke) registratie

Naast het lopende VNG-traject moet extra aandacht geschonken worden aan het belang van tijdige melding van verwijdering en zorgvuldige registratie van deze groep leerlingen. Ik neem de suggestie van de Stichting de Ombudsman en het LCOJ over een landelijk registratiesysteem daarbij mee. Van de invoering van het onderwijsnummer, waardoor leerlingen in hun schoolloopbaan beter gevolgd kunnen worden, wordt ook veel verbetering op dit terrein verwacht.

2. Verwijderingsprocedure

Tot verwijdering van een leerling mag in het basisonderwijs pas worden overgegaan nadat gedurende 8 weken is gezocht naar een school die de leerling wil opnemen. Ik zal op korte termijn nagaan op welke wijze die termijn van 8 weken

zo optimaal mogelijk kan worden benut; bijvoorbeeld door een beroep te doen op de zorgstructuren rondom de school.

3. Onderwijsconsulenten

Ik stel voor de taak van de onderwijsconsulenten uit te breiden naar plaatsingsproblematiek van niet-geïndiceerde leerlingen met een lichte stoornis of handicap.

De taak van de onderwijsconsulenten is nu beperkt tot het adviseren over plaatsingsproblemen rond een voor het (V)SO geïndiceerde leerling.

4. Time- out voorzieningen

De nieuwe wet biedt de mogelijkheid formatie voor tijdelijke plaatsing aan scholen binnen een REC toe te kennen, voor tijdelijke opvang in bijvoorbeeld crisissituaties. Met deze formatie kunnen plaatsen ingericht worden die zijn bedoeld om kinderen die (nog) geen indicatie voor het (V)SO hebben kortdurend op te vangen en te onderwijzen.

Ik wil deze mogelijkheid gebruiken om in met name de regio's waar de problemen het grootst zijn voorzieningen in te richten, waarin een leerling in afwachting van definitieve plaatsing kortdurend kan verblijven. REC's, samenwerkingsverbanden en gemeenten hebben de inspanningsverplichting snel een definitieve oplossing te vinden. Daarbij kan gebruik gemaakt worden van deskundigheid die door bijvoorbeeld de pedologische instituten is opgedaan met zogenaamde 'bovenklassen' voor moeilijk plaatsbare leerlingen.

Over de resultaten van dit overleg en de voornemens met betrekking tot de uitvoering zal ik u te zijner tijd informeren.

4. Afstemming met de zorg

Uit de rapportages van de inspectie komt elk jaar een groep moeilijk plaatsbare leerlingen naar voren. Het onderzoek van het LCOJ laat zien dat er een categorie thuiszitters is waarbij de problematiek van afstemming tussen onderwijs en zorg speelt. Ik ga er van uit dat zorg en onderwijs samen verantwoordelijk zijn als het gaat om het vinden van een goede plaats met goede begeleiding voor leerlingen met een complexe problematiek. Initiatieven op dit terrein zijn:

1. Er is een start gemaakt met het afstemmen van de indicatiestelling en toewijzing van zorg en onderwijs aan jeugdigen met een (licht) verstandelijke handicap en gedragsproblemen. Dit is een belangrijke vereenvoudiging van de procedures. Op drie plaatsen in het land zal hiermee ervaring worden opgedaan.
2. In samenwerking met VWS worden projecten gesubsidieerd die zijn gericht op het realiseren van een onderwijsaanbod met inzet van zorg. Hiermee zal voor een aantal kinderen die hebben thuisgezetten of dreigen thuis te komen zitten omdat ze een combinatie van onderwijs en zorg nodig hebben, een passend aanbod worden gerealiseerd.

Vooraf bij dit soort problematiek past maatwerk. Hier zijn geen regels voor te

stellen. Per kind zal bezien moeten worden hoe alle betrokken partijen de inzet kunnen leveren om dat kind op een goede plaats te krijgen.

5. Tot Slot

Verreweg de meeste van de ruim 1,6 miljoen kinderen in de basisschoolleeftijd gaan in Nederland gewoon naar school. Voor veel ouders en leerlingen is het ook geen probleem om te wachten op een plaats in het (voortgezet) speciaal onderwijs, zolang de leerling adequate begeleiding en onderwijs krijgt en het duidelijk is wanneer de leerling naar de school voor (voortgezet) speciaal onderwijs zal overstappen.

Het is niet zo dat er structureel sprake is van een grote groep kinderen die geen onderwijs krijgt. In een relatief klein aantal gevallen komt een leerling in afwachting van toelating of plaatsing op een school thuis te zitten. Dat het om zo'n klein aantal gaat, maakt het probleem niet minder serieus. Maar het maakt wel duidelijk dat het onderwijsbestel als zodanig goed in staat is de leerlingenstromen tussen de verschillende onderwijstypen te verwerken.

In een aantal individuele gevallen lukt dit niet. Het gaat daar vaak, zo blijkt uit alle rapportages, om een samenloop van omstandigheden, waar de betrokken scholen en instanties niet een, twee, drie een antwoord op hebben.

Ondanks de van LGF verwachte effecten is er in individuele gevallen een risico van thuiszitten aanwezig. Bij die individuele kinderen die langdurig thuiszitten is er vaak sprake van een toevallige samenloop van problemen. Er is gelet op de heterogeniteit van de problematiek en omstandigheden ook geen eenduidige oplossing. Hier is maatwerk nodig en samenwerking tussen alle betrokken partijen. Voor deze categorie kinderen wordt een aantal interventies voorgesteld. Ik ga er van uit dat met de voorgestelde interventies de daling van het aantal thuiszittende kinderen verder zal doorzetten.

Hoogachtend,
De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,

(Maria J.A. van der Hoeven)